

GRAFISCH WEEKBLAD

ORGAAN VAN DEN ALGEMEENEN NEDERLANDSCHEN TYPOGRAFENBOND

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR:
VOOR NEDERLAND f 1.20, VOOR BELGIË f 1.50
OVERIG BUITENLAND f 2.25 (BIJ VOORUITBE-
TALING). LOSSE NUMMERS à 2 CENTS BIJ DE
AGENTEN EN AAN ONS BUR. VERKRIJGBAAR

REDACTEUR:
F. VAN DER WAL
1STE HELMERSSTRAAT 54
AMSTERDAM

PRIJS DER ADVERTENTIËN:
VAN 1-5 REGELS 50 CENTS, ELKE REGEL MEER
10 CENTS, AANVRAGEN OM PERSONEEL TOT
10 REGELS 30 CENTS BIJ VOORUITBETALING.
DIENSTAANBIED. EN FAM.BER. 5 CT. P. R.

BUREAU VOOR REDACTIE, ADMINISTRATIE EN EXPEDITIE: 1STE HELMERSSTRAAT 54, AMSTERDAM, TEL. Z 2937

HOLS is dood!" was de treurnare, die zich Dinsdag 27 Maart langs de Amsterdamsche drukkerijen en wel-dra ook langs die in alle, — in bijna alle andere steden en dorpen van ons land voortplantte. En 't schokte, 't schokte zelfs even den meest onverschillige, den meest door 't werkerslot verhardened arbeider van het boek. Want Hols was niet alleen alom bekend, hij was ook alom bemind onder de typografen. Vrienden had hij overal en zonder tal; — vijanden, werkelijke vijanden had hij niet, al waren er die niet in alles zijn doen goedkeurden, zijn zienwijze deelden. Ook voor deze laatsten was Hols iets anders, iets meer dan een gewone vakverenigingsbestuurder. Hols was, voor de ouderen althans, de incarnatie van den Typografenbond geworden en moeilijk zal 't allen vallen zich den Bond te denken zonder den kleinen Piet, die in lange dagen altijd de toeverlaat was. Wanneer benaauwd werd door bazenwillekeur, stond jaren achtereen slechts één uitkomst-mogelijkheid voor oogen: schrijven aan Piet Hols. „De Bond" en „Piet Hols" waren de uitdrukkingen, die men steeds hoorde uit den mond der hulp verlangende boekbewerkers, maar de laatstgenoemde wel het meest. Als Hols zou komen, rekende men reeds op soulaas. Of de grieven werden door zijne tusschenkomst weggenomen, of — en dat gebeurde al heel vaak — het werd strijd, strijd waarnaar de benard n hunkerden, waardoor het van leed verkropte gemoed opluchtte. Daardoor gaf de strijd reeds voldoening, ook al werd niet altijd en dadelijk voordeel behaald. En Hols wist de luidjes, van welk slag ze ook waren, altijd monter te houden. Zijn opgewekte, levenslustige natuur gaf een glimp van vroolijkheid aan de bangste uren van den economischen oorlog, — zijn optimisme deelde zich onwillekeurig mee aan de ergste zwartkijkers. Daardoor wist hij de menschen bijeen te houden, in de dagen toen een stakende arbeider door alle hulpmachten van de kapitalistische uitbuiting geterroriseerd werd en iemand sterk in de schoenen moest staan en sterk in de schoenen gehouden moest worden, om niet om te vallen. Hols met zijn levensblijheid, zijn daad-energie, was in staat heele rijen zwak-gepraatten weer een hart onder den riem te steken. Want energiek was Paulus Hols in buitengewone mate. Van lange beschouwingen, van filosofische overdenkingen hield hij in geringe mate. Er viel zooveel te doen, dadelijk te doen. Toen hij als eerste vrijgemaakte voorvechter zijn taak aanvaardde,

was het werk als een berg vóór hem. Daar was geen ver vooruitzien mogelijk, daar moest gehamerd, gebeiteld en gegraven worden, totdat het uitzicht wat ruimer werd. Die arbeid, door de pionieren vóór hem reeds angevat, heeft Hols met groote taaigheid voor een heel stuk volbracht. Zijn werkkraft was immens; niets was hem teveel, als er maar actie, leven en beweging was onder de typografen. Actie beteekende voor hem reeds winst op zichzelf. En zij heeft winst gebracht voor duizenden en duizenden vakgenooten, in wier dankbare herinnering Hols zal blijven voortleven, als een zeldzame figuur, wiens hulpvaardigheid geen grenzen kende.

Hulpvaardig was Hols! Vandaar, dat hij buiten den kring der vakgenooten zoovele vereerders had. Als oudste vakvereniging was de Typografenbond vóór 25 jaar nog het exempel voor vele groepen van arbeiders, die óók wilden probeeren door organisatie lotsverbetering te verkrijgen. Zij kwamen dus bij den Typografenbond — dat was bij Hols, om voorlichting en hulp. En zóó overstelpt was de kleine secretaris niet door eigen organisatie-werk, of hij toonde zich bereid om de tóch-ookarbeiders te helpen. Daadwerkelijk te helpen! Want tot advies geven, bepaalde Hols zich zelden. Hij ging verder, veel verder; hij ontwierp reglementen, vroeg goedkeuring der statuten aan, sprak op bijeenkomsten, zat soms vóór in vergaderingen van hem geheel vreemde categoriën van arbeiders. Heel veel van die organisatie-plantjes heeft hij wortel helpen schieten en mede beschut. Niet allen zijn in 't leven gebleven; de meesten konden de stormen des levens op den duur niet weerstaan. Maar wat bleef, was de dankbaarheid, de erkentelijkheid der kloeke kerels, die gepoogd hadden en bij dit pogen steun hadden ondervonden van Hols. Vooral de koetsiers en wagenbestuurders hebben veel aan hem te

danken gehad; geruimen tijd redigeerde hij hun strijdblaadje. Daardoor won hij zich een eereplaats in hun hart en waarschijnlijk werd nooit zoo hartelijk met de zweep gesalueerd dan wanneer Hols een georganiseerden rijdenden proletariër op straat tegenkwam.

Het vertrouwen in Hols was zelfs zoo sterk geworden, dat vele leden hun particuliere moeilijkheden aan hem openbaarden, om, zelf geen raad meer wetend, heul te vinden. En vaak gelukte het Hols, met opoffering van veel tijd de menschen te helpen. Iemand helpen was zijn lust en zijn leven; menigeen heeft door zijn steun een hoogere sport

5 Jan. 1862 PAULUS HOLS 27 Maart 1917

van den maatschappelijke ladder bereikt, zonder dat, helaas, later altijd te willen erkennen, wat ons voor hem vaak leed heeft gedaan. Maar Hols zelve deelde dit niet, — altijd was hij opnieuw bereid zijn invloed, zijn kennis van menschen en zijn bewonderenswaardig sterk geheugen in dienst te stellen van elkeen, die zijn hulp inriep.

Daarom zal hij in breeden, in zeer breeden kring gemist worden.

* * *

Paulus Hols werd geboren den 5en Januari 1862 te Hoorn. Zijn vader, postiljon op de diligence tusschen Amsterdam en die stad, werd een paar malen verplaatst naar Purmerend en naar de hoofdstad. De oude Hols overleed helaas toen de kleine Paulus nog maar heel klein was en zijn moeder trok toen weer naar het rustige Hoorn. Ziekelijkheid was oorzaak, dat het zoontje reeds op negenjarigen leeftijd het toch al niet al te geregelde schoolbezoek staakte en verschillende handwerken probeerde, om, mede met het oog op zijn niet al te flinke constitutie, op 15-jarigen leeftijd als letterzetter-leerling bij Vermande & Zonen in dienst te treden. In 1883 kwam hij naar Amsterdam, om de drukkerij van Ellerman, Harms & Co., die toen gedurig met krachten uit de provincie aangevuld werd, te helpen bevolken; — later trad hij in dienst van „Het Vliegend Blad”, waar hij opmaker werd.

Niettegenstaande Hols heel vroeg de school verlaten had, schreef hij een zeer goede hand en dat deed hem spoedig voor het secretarischap in aanmerking komen van de afdeling Amsterdam, waarvan hij in 1886 lid was geworden. In 1888 werd hij dan ook reeds als zoodanig gekozen. Het bleek spoedig, dat hij nog wel over meer gaven dan een goede hand alleen beschikte, zoodat weldra aller aandacht op hem gevestigd was en hij reeds in 1889 tot secretaris van het Hoofdbestuur werd gekozen. Deze functie onderbrak hij, om zich met Snijdelaar aan het uitwerken der besluiten van het Grafisch Congres van 1890 te wijden. In 1892 werd hij evenwel opnieuw voor het secretarischap Hoofdbestuur gekozen. Juist omdat Hols veel werk van deze functie maakte, bleek zij dra te omvattend om in vrijen tijd goed te worden waargenomen en hoewel het moeite kostte, het begrip van de noodzakelijkheid, om een man vrij te maken, bij de arbeiders ingang te doen vinden, werd daartoe toch in 1894 door den Typografenbond overgegaan. Op 1 Juli van dat jaar aanvaardde Hols den post van bezoldigd bestuurder en werd daarmede de eerste vakverenigingsvrijgestelde van ons land. Wat hij in die functie is geweest, werd hierboven in korte trekken geschetst. Een leven van werken, van vruchtbaar werken, is, helaas, te vroeg afgesneden.

INHOUD: Paulus Hols. † — Berichten. — Het Gedenkboek. — Onze mede-contractanten. — Niet juist. — Van de afdelingen: Amsterdam, Den Haag, Nijmegen, Rotterdam. — Wijziging Naamlijst Ned. Bond van Boekbinderspatroons. — Wijziging Naamlijst Ned. Bond van Boekdrukkerijen. — Onze Bond en de Crisis. — Bondsberichten. — Verscheidenheid. — Correspondentie. — Advertentiën.

Agenda.

APELDOORN. — Winkelagenten en verspreide leden worden beleefd verzocht afdracht 1e kwartaal te voldoen op *Woensdagavond 4 April a.s.*, van 7—9, Schoolstraat 42.

GOUDA. — De werkplaats-agenten worden verzocht de door hen ontvangen Bondscontributie over een verstreken maand, in het vervolg op den eersten *Woensdag* in de daaropvolgende maand ten huize van den 1en Penningmeester af te dragen.

DEN HAAG. — Afdracht van contributie, enz. over de maand Maart (5 weken) op *Dinsdag 3 April*, van 8—10 uur, in ons lokaal Stortenbekerstraat 198. Alleen voor de Agentschappen.

Voor de Verspreide leden en Adsp.-leden op *Donderdag 5 April* van 8—9 uur in hetzelfde lokaal.

HAARLEM. — Winkelagenten en verspreide leden, de contributieafdracht over de maand Maart (5 weken) zal plaats hebben op *Dinsdag 3 April a.s.*, in het gebouw „Vooruitgang”, Smedestraat 43, des avonds van 8—9½ uur.

Verspreide leden! — Een steunlijst voor een zieken bondsbroeder van de afdeling Den Haag ligt ter teekening. Wij vertrouwen, dat gij allen zult steunen!
De Penningm.

LEIDEN. — Afdracht *Woensdag 3 April* (5 weken), 's avonds van 8½—10 uur, ten huize van den penningmeester. Verspreide leden nemen hier goede nota van.

UTRECHT. — Contributieafdracht (5 weken) op *Dinsdag 3 April 1917*, des avonds van 8—10 uur, in „Het Huis met den Luifel”, Neude.

Verhoogde uitkeering Landelijk Ziekenfonds.

In verband met de op 1 October 1916 in werking getreden contributieverhoging voor het Landelijk Ziekenfonds wordt het bedrag der ziekte-uitkeering met ingang van de **EERSTE WEEK VAN APRIL A.S.** met f 1.— per week verhoogd, zoodat het bedrag der uitkeering van f 5.— op f 6.— per week wordt gesteld.

Wij maken de afdelings-besturen en leden van het L. Z. er echter op attent, dat men eerst 26 weken lang de verhoogde contributie voor het L. Z. zal moeten hebben betaald, alvorens de betrokken leden eventueel aanspraak op de verhoogde uitkeering kunnen doen gelden.

Zij, die gedurende het laatste half jaar trekkende zijn geweest of nog zijn en daardoor nog geen 26 weken de verhoogde bijdrage hebben betaald, komen dus toch nog niet voor de verhoogde uitkeering in aanmerking.
HET HOOFDBESTUUR.

DE BEGRAFENIS VAN ONZEN SECRETARIS P. HOLS

zal plaats hebben op *Vrijdag a.s.*, des middags te ongeveer half twee, op de Oosterbegraafplaats te Amsterdam. Vertrek van het sterfhuis te 12 uur.

BANDEN GEDENKBOEK.

Van vele zijden werd ons gevraagd of er nog mogelijkheid bestond een band voor het Gedenkboek te krijgen. We hebben ons naar aanleiding daarvan in verbinding gesteld met den boekbinder, die zich, ondanks de moeilijkheden met het materiaal, bereid verklaarde *losse banden*, precies uitgevoerd als die van de in band verschenen exemplaren, te leveren voor den prijs van 65 cents, mits natuurlijk een noemenswaard aantal wordt besteld. Wie er dus prijs op stelt, het boek in goeden doen te houden, kan dit met geringe kosten klaar spelen. Bestellingen met bijvoeging van 65 cents, kunnen geschieden bij de afdelingspenningmeesters, die zich ter wille van de goede zaak de daaraan verbonden moeite wel zullen willen getroosten. Natuurlijk moeten de bestellingen bij het Hoofdbestuur in eens en niet drupsgewijze geschieden. Uiterlijk 10 April moeten de opgaven van de afdelingspenningmeesters aan ons bureau zijn. Van afzonderlijke bestelling door individuele leden zal alleen dan nota worden genomen, wanneer deze geschieden door middel van een postwissel groot 75 cents, daar in dit geval de banden ook afzonderlijk zullen moeten worden verpakt en toegezonden. De gecombineerd bestelde banden worden aan het afdelingsbestuur geadresseerd, wat met geringer expeditiekosten gepaard gaat.

Naar ons werd bericht, ontvingen enkelen een exemplaar met een vel op den kop of verkeerd afgesneden. Voor zoover de fout niet plaatselijk te herstellen is, verzoeken wij deze exemplaren, goed verpakt op te zenden aan Stokkink's Boekbinderij, Elandsgracht, Amsterdam, welke wel voor herstelling zal zorg dragen.

AFD. AMSTERDAM ALGEM. NED. TYP. BOND.

Het Bestuur van bovengenoemde Afd. noodigt de leden uit kandidaten te stellen voor de functie van

BEZOLDIGD SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

De opgaven moeten schriftelijk bij het Bestuur worden ingediend vóór of op *Woensdag 4 April 1917*. Het salaris van den te benoemen gesalarieerde zal zijn f 25.— per week.

Kinkerstraat 36.

G. HAHN,
Secretaris.

Waarschuwing.

We maken er attent op, dat de firma Klaasesz te Hengelo ongeorganiseerd is. Deze zoekt een machinezetter. 't Is natuurlijk verboden er te gaan werken.

Het Gedenkboek.

Men heeft uit de ingezonden stukken van den heer Wierdels in de twee voorgaande nummers van ons blad kunnen ervaren, dat ons Gedenkboek niet op *algeheele* instemming kan bogen. Bedoelde heer maakte er aanmerking op, dat zijn naam was genoemd in verband met gebeurtenissen, die niet zouden hebben plaats gehad, of althans anders dan door ons geboekstaafd. Op zijn verzoek hebben we er in toegestemd, dat een paar personen nog eens zouden pogen naar de al of niet juistheid van het geschetste te informeren. Het is natuurlijk niet onmogelijk, dat we hier met een mystificatie te doen gehad hebben en dat de persoon, die met het oogmerk den strijd der Amsterdamsche typografen in 1900 te breken, enkele zwakke gezellen aan huis bezocht en tot onderkruipen wist te bewegen, niet de heer W., doch een ander is geweest. Want dat dit huisbezoek gebeurd is, daaraan twijfelt wel geen enkele arbeider, die spannende stakingen heeft meegemaakt. Aan de historische waarde van het boek in dit opzicht zou een vergissing met een naam niets afdoen, omdat de naam op zichzelf in dit verband niets beteekent en de bedoeling slechts heeft voorgezet om, voor zoover het beknopt bestek dit toeliet, de moeilijkheden te schetsen, waarmede de strijdende arbeiders hadden te worstelen. Aan vergissing viel evenwel moeilijk te denken, daar „Ons Vakbelang” van 15 Mei 1900 vermeldt:

Deze heer (de heer W.) ging op huisbezoek bij die gezellen van Holdert, welke den eersten dag der staking waren blijven werken en daardoor getoond hadden nu juist niet tot de zich bewuste strijders te behooren. Liefst ging meneer eerst de vrouwen bezoeken, praatte deze bang door de verschrikkelijke gevolgen van een werkstaking te fantaseeren en kwam dan later den man, nadat deze door de jeremiades van zijn vrouw al veel van zijn weerstandsvermogen had verloren, eveneens bangpraten.”

Van een tegenspraak vonden we geen syllabe en we wagen het dan ook te veronderstellen, dat destijds de heer W. de vermelding van zijn ijver in dienst van de patroonsbelangen als een complimentje heeft opgevat. Als de getuigen nog bij te brengen zijn, zullen we echter graag meewerken om het naadje van de kous te ontdekken. De opmerking van den heer W., dat we een onderzoek naar de juistheid der gememoreerde feiten vooraf hadden moeten laten gaan, getuigt van een te groote veeleischendheid tegenover een geschiedenschrijver. Alleen dubieuze gevallen onderzoekt men; mededeelingen, die algemeen voor juist

golden, toetst men eerst wanneer haar gehalte wordt in twijfel getrokken.

* * *

Echter, niet alleen de heer W. heeft ons zijne ontevredenheid doen kennen. Ook enkele leden, die vroeger een werkzaam aandeel in de organisatie namen, zijn min of meer onstemd, dat hun naam geen vermelding heeft gevonden. Deze, overigens vereerende aanmerkingen, kunnen we toch niet aanvaarden. In het gedenkboek zijn betrekkelijk slechts weinige namen genoemd; slechts terloops en waar daartoe in het verband der opgeteekende historie aanleiding bestond, zijn eenige der vooraanstaande personen met name aangeduid. We moesten ons in dit opzicht zeer beperken, omdat we anders geheele namenreeksen hadden moeten opnemen, waaraan niemand wat zou hebben gehad. Het aantal verdienstelijke mannen in onze organisatie is steeds zoo groot geweest, dat het moeilijk was uit te maken wie het meeste aanspraak op vermelding kon doen gelden. Behoudens de voornaamste functionarissen uit het hoofdbestuur, konden uit de oudste en grootste afdelingen slechts enkele figuren naar voren worden gebracht en heeft het ver er aan het verloop van den tekst der historie gelegen, dat de een wel en de andere niet met name genoemd is.

* * *

De tekst toch vorderde hier en daar het noemen van namen, zoowel in goeden als in kwaden zin. Want ook dit laatste geschiedde en natuurlijk eveneens tot misnoegen van de dragers. Zoo kan je 't nooit een elkeen naar den zin maken! Doch dat is dan ook de bedoeling niet met het schrijven van een gedenkboek. Noch ten pleiziere, noch ten displeiziere van iemand zijn persoonsnamen opgeteekend, doch enkel en alleen om de historie zoo getrouw mogelijk af te spiegelen. Het moge eenigszins hard schijnen tegenover degenen, die later goede vakvereenigingsmannen werden, dat hun namen in verband met ernstige vergripen tegen de solidariteit vermeld werden, te vermijden was dat niet.

* * *

Maar tegenover de enkele ontevredenen staat de groote massa der bondsleden, die hun volle tevredenheid, vaak in de meest hartelijke bewoordingen, over het gedenkboek te kennen gaven. Meerderen wenschten hiervan uiting te geven in ons blad. We meenden aanvankelijk hiertoe niet te moeten overgaan, doch de aandrang werd te sterk, zoodat we hieronder een tweetal van de meest uitvoerige epistels laten volgen:

ONS GEDENKBOEK.

't Wordt nu toch wel tijd, dunkt me, nadat 'n „outsider“ reeds twee malen en overvloedig gelegenheid heeft gehad, *kritiek* op 't Gedenkboek te leveren — onzen redacteur-propagandist een lofied te zingen voor zijn grandiosen arbeid, dien hij voor ons tot stand heeft gebracht. Laten we er maar eerlijk mee voor den dag komen: we waren niet geprepareerd op de ontvangst van zulk 'n stevig brok litteratuur. We hadden ons de uitvoering armelijker gedacht. We wisten wel dat Van der Wal met de geschiedenis onzer organisatie vertrouwd was en dat hij ze met vlotte pen kon schrijven — maar we wisten ook, dat er omstandigheden waren, die 'n mensch de handen binden als hij ze tot 'n breed-opgezette arbeid wil aanwenden. En daarom zal menigeen verrast hebben opgekeken, toen hem dit boekdeel met 254 uitganglooze, kloeke pagina's, zijnde de geschiedenis van Nederland's oudsten vakbond, overhandigd werd.

Vijftig jaren geschiedenis is hierin opgeteekend; een veelbewogen verleden van een grootgeworden Bond is hierin geschilderd in de kleuren en den trant zooals we deze van Van der Wal gewend zijn, iedere week. Laat ons hem daarvoor danken. Die dank is te grooter, wijl we weten dat hij die geschiedenis wil schrijven, van 'n massa omstandigheden afhankelijk is — en niet enkel van tijdsomstandigheden. Dat 'n geschiedenis-schrijvende mensch 'n soort bedelaar is die steeds maar vraagt, dan hier, dan daar om inlichtingen, om oude paperassen, om afbeeldingen, om geschriften enz., enz... Dat hij

moet zijn 'n duldende mensch, die lang wachten, en veel teleurstellingen kan verdragen; dat hij tevens 'n mensch blijft met z'n ongesteldheden en kwalen... „Zoo was er veel tegenslag. Bij de beoordeeling van 't geen tot stand kwam, moge dit in acht genomen worden.“ Dit zijn de slotwoorden van 't Voorbericht van 't Gedenkboek en bescheiden gevoelens liggen zeer zeker hieraan ten grondslag. Hetgeen tot stand kwam is een werk dat naar inhoud en uiterlijk een schoone, een grootsche prestatie is. Die met hart en ziel der organisatie is toegedaan, dien zal dit boek, dat haar gansche verleden openbaart, een geschenk van groote waarde zijn, dat hij met zorg zal bewaren. Maar ook is dit boek te beschouwen als een rijke bijdrage tot de literatuur der algemeene vakvereenigingsgeschiedenis van ons land, die zeer schaarsch is. Niettegenstaande de vele remmende omstandigheden en de beperking, die de schrijver zich heeft moeten opleggen, heeft Van der Wal toch aardig wat opgediept uit de oude paperassen van onzen Bond.

In kwalitatief en kwantitatief opzicht is het boek een enorm stuk werk. Ik geloof dat we ook met het artistieke gewaad van 't boek tevreden kunnen zijn, en ook de bandteekening van Van Starrenburg getuigt van meer dan eenvoudige kunstopvatting.

Dat dit boek het licht heeft kunnen zien, is een bewijs van de levende kracht onzer organisatie. We aanvaarden het geschenk, dit schilderij van leed, hoop en moed in den bevrijdingskamp der Nederlandsche typografen, in dezen zin en onze warme hulde gaat uit naar den schilder, naar onzen historicus, Van der Wal.

25 Maart '17.

S. B.

Reeds eerder ontvingen we het volgende artikeltje voor ons blad van C. C. van der Kamp, uit Rotterdam:

HET GEDENKBOEK.

Voor mij ligt het gedenkboek. De indruk dien het maakte, toen ik het onving was in één woord „verrassend“. Keurig gebonden in een eenig mooie stemmig bruine linnenband. Werkelijk het is een staaltje van „typografisch kunnen“. De druk is schitterend. Hoe waardig prijkt vooraan het portret van onzen baanbreker Petrus Wethweijn! Wie kent hem niet? De man die wel de moeilijkste tijd heeft medegemaakt op 't gebied van vakorganisatie! Hoe juist was zijn inzicht, hoe bewonderenswaardig zijn doorzettingsvermogen! Daarom hulde aan Petrus Wethweijn. De plaats welke hij bekleedt in het gedenkboek is hem dan ook ten volle waardig. Het boek verder doorbladerende, kom ik nog verscheidene oude kennissen tegen, wier stoere werken voor den A. N. T. B. in het gedenkboek vereeuwigd wordt! Ook aan deze mannen onze hulde! Want ook zij verdienen allen lof. Met het bekijken van de prachtband, bemerk ik dat hij is ontworpen en geteekend door onzen oud-voorzitter van de afdeling Hilversum, n.l. den heer Van Starrenburg. Voorwaar het geeft blijk van zijn „genie“, en echten zin voor de kunst. Het is goed levendig en toch niet te druk gehouden. De kleurenkeus is zacht en stemmig en volkomen met elkander harmonieerend! Het kan de toets der critiek doorstaan. Ten slotte prijkt nog achter op den prachtband het initiaal van onze mooie organisatie, de oudste vakbond van ons land, den A. N. T. B. Tot zoover den indruk dien ik kreeg van ons gedenkboek! Als besluit zal ik nog dank brengen aan onzen redacteur v. d. Wal. Getuigt het schrijven van dit meesterwerk niet van een eerste studie van het vakvereenigingswezen? Mijn antwoord kan daarop niet anders klinken dan „ja zeker“!

Hoe is alles tot in de kleinste bijzonderheden uitgewerkt! Wat wordt ons niet een juist denkbeeld gevormd van de moeilijke tijden, waarmede de A. N. T. B. te kampen heeft gehad. Daarom v. d. Wal, onzen warme dank voor 'tgeen gij gedaan hebt.

C. C. VAN DER KAMP.

* * *

Ook buiten den kring van onzen Bond is het Gedenkboek met waardeering ontvangen. Algemeen werd het werk geprezen, zoowel wat vorm als inhoud betreft. Henri Polak wijdde aan het verschijnen een hoofdartikel in het „Weekblad“ van den Algemeenen Diamantbewerdersbond. We gelooven den bondsleden geen ongenoegen te doen het oordeel van dezen eminenten vakvereenigingsredacteur voor een deel hier af te drukken:

Enkele dagen geleden werd mij toegezonden een boek, getiteld: *De Oudste Vakbond van ons Land, ontstaan en vijftigjarige werkzaamheid van den Algemeenen Nederl. Typografenbond*, be-

schreven door den hoofdbestuurder F. van der Wal.

Dit is als ik mij niet bedrieg, het eerste boek van dezen aard, dat in Nederland het licht ziet (indien men althans uitzondert het ongeveer een jaar geleden verschenen *Gedenkboek* van den Nederlandschen Barbiërs- en Kappersbond). In Engeland en vooral in Duitschland, zijn vele geschiedenissen van vakbonden verschenen. In ons land totnogtoe niet. Weliswaar ligt sinds geruimen tijd een geschiedkundig verhaal betreffende onzen Bond, van de hand van onzen 2den Penningmeester, Van der Velde, nagenoeg persklaar gereed, doch met het oog op de kosten onder de tegenwoordige omstandigheden, zal publiciteit vooralsnog wel achterwege blijven. Zoodat aan den Typografenbond de eer toekomt, de eerste vakvereenigings-historie te hebben doen verschijnen.

Welbeschouwd heeft de Typografenbond op die eer ook alle aanspraak. Want terwijl onze Bond nog niet aan zijn eerste kwart-eeuw toe is, heeft die der zettens en drukkers reeds de halve eeuw achter den rug. En ouderen laat men vóórgaan — zeker respectabele ouderen.

Dat nu de Typografenbond als vakvereeniging eerbiedwaardig is, wisten wij natuurlijk wel in algemeenen zin. Wij weten het nu echter tot in bijzonderheden door Van der Wal's boek.

Want het is niet een critische historie, die hij geeft. Hij zou die ook niet kunnen geven. Hij heeft den Bond, dien hij sinds vele jaren medebestuurde en wiens voornaamste penvoerder hij is, te lief, om er critisch tegenover te gaan staan, elk zijner daden te gaan onderwerpen aan medoogenlooze analyse, het geheele complex van zijn optreden te toetsen aan algemeene stellingen en aan het algemeene maatschappelijke gebeuren. Dat zouden wij óók niet kunnen, als wij zouden hebben te schrijven over den A. N. D. B.

Geschiedenis kan eerst geschreven worden lang nadat de dingen zich hebben afgespeeld en dan door onbevungen schrijvers, die op geen enkele wijze, dus noch door materiële, noch door sentimentele banden, aan de zaak, die zij behandelen, gehecht zijn.

Van der Wal heeft zich dus, in hoofdzaak althans, bepaald tot het schrijven van een blijkbaar zeer volledig en overzichtelijk relaas der lotgevallen zijner organisatie, van haar optreden, haar werken, haar strijd en haar resultaten.

Waar hij aangelegenheden behandelt, die zijne bekeerde sympathie of antipathie hebben, is dat verhaal niet altijd zoo objectief, zoo onpersoonlijk, als men wel zou wenschen. Doch ook dit is begrijpelijk. Wie op dit stuk zonder zonden is, moge naar Van der Wal den eersten steen werpen. Wij gelooven, dat hij er dan heelhuids van af zal komen.

Na hierop een korte schets van den inhoud te hebben gegeven, schrijft Polak aan het slot:

Het werk, in 1866 door Wethweijn en zijne medestanders begonnen, werd door reeksen van opvolgers voortgezet. Hoe, onder welke moeilijkheden, met welke middelen, volgens welke methoden — Van der Wal laat het in zijn boek de revue passeeren.

De gansche geschiedenis van den Typografenbond, in de vijftig jaren van zijn bestaan, laat hij aan onze oogen voorbijtrekken. De gansche wording, den groei en de ontwikkeling der organisatie zien wij plaats hebben. De onafgebroken propaganda, de altijd-durende strijd, zien wij voortgang hebben. De personen, die bij deze dingen een belangrijke rol spelen, leeren wij kennen. Het gansche leven en wezen van den Bond ligt voor ons open, tot leering en tot voorbeeld. Het boek is een monument van de energie, de volharding, de strijdvaardigheid en het idealisme, die in de arbeidersklasse gevonden worden en die haar in staat stellen tot het vervullen der menschheidsbevrijdende taak, welke haar door de historische ontwikkeling opgelegd is.

Het boek vormt een waardige bekroning der viering van het halve-eeuwest van den Typografenbond. En wij brengen Van der Wal gaarne hulde voor den omvangrijken en voortreffelijken arbeid, dien hij onder zeer moeilijke omstandigheden in betrekkelijk korten tijd heeft verricht en waarmede hij de gansche vakbeweging aan zich heeft verplicht.

Onnoodig te zeggen, hoezeer het ons verheugt, dat het werk, waarvan de tekortkomingen door den schrijver zelf nog wel het beste worden gevoeld, in zeer breeden kring waardeering heeft gevonden. Dat het onzen ouden Bond volkomen waardig wordt gekeurd, is wel de beste lof.

Onze mede-contractanten.

't Fatsoen gaat er nu heelemaal uit.

Donderdag 22 Maart jl. spraken we te Nijmegen met het onderwerp: „Is de Bond socialistisch?” Dit naar aanleiding van het feit, dat de katholieke zeloten in die plaats hun minder fanatieke geloofsgenooten uit onze afdeeling trachtten te trekken, door deze als socialistisch en *das* anti-godsdienstig voor te stellen. Wel is dit reeds jaren achtereens geschied, doch de ijveraars meenden nu weer met succes gebruik te kunnen maken van een uitlating van Mr. Veraart, die in een rede over het collectieve contract, gehouden voor de vereniging „Geloof en Wetenschap” te Nijmegen, den Typografenbond als den socialistischen Bond had betiteld. Onze afdeeling in de Waalstad oordeelde het nu goed, eens het standpunt van den Typografenbond ten opzichte van het „Socialisme” te doen uiteenzetten. Tevens had ze den heer Gradus Janssen, geprotegeerd gemeenteraadslid te Nijmegen en tevens in zijn kwaliteit van letterzetter lid van den R. K. G. B., welke heer de uitlating van Mr. Veraart in de Nijmeegsche pers had trachten uit te buiten, tot debat uitgenoodigd.

Op bedoelde vergadering zetten we uiteen, dat de Typografenbond niet het adjectief „socialistisch” weigerde, omdat dit iets minderwaardigs zou aangeven; integendeel was het socialisme een verheven beginsel, dat de leer, welke in de kerken gepredikt werd, doch door de geloovigen niet nageleefd, practisch mogelijk wenschte te maken. De Bond als vakvereniging moest echter, om dadelijk resultaat te kunnen bereiken ter verheffing van de aangesloten arbeiders, zooveel mogelijk alle vakgenooten organiseren en had daarom rekening te houden met allerlei vooroordeelen en gedachtenbezinsels bij de arbeiders, die meendeels nog niet in staat waren het verhevene van het socialistisch ideaal geheel te omvatten. Waar er bovendien door de tegenstanders der arbeidersontvoogding met zooveel verkeerde voorstellingen omtrent doel, streven en optreden der socialisten werd gewerkt, was het voor de vakorganisatie noodzakelijk zich tot een beperkt terrein, dat voor alle arbeiders bij goeden wil overzichtelijk was, te bepalen, om al dadelijk de meeste kracht te kunnen ontwikkelen. Vandaar dat de Typografenbond niet socialistisch was volgens de algemeene opvattingen van dit woord, doch zich bepaalde tot hetgeen zijn statuten als doel en streven voorschreven.

Na afloop van de rede, om ongeveer kwart voor tien, verkreeg eerst de heer Janssen het woord, die evenwel gauw de kluts kwijt raakte en maar uitscheidde. Daarna kwam Bekker, de katholieke bondsbestuurder, die ter hulpe geroepen was, aan het woord en deze volgde de obstructioneele taktiek, om met wat citaten uit „Het Volk” zooveel mogelijk den resterenden tijd vol te praten, teneinde den spreker de gelegenheid om te antwoorden te ontnemen. Om twintig minuten vóór elfven had ook hij echter afgedraaid. Maar toen bleek dat er nog een derde lid van het gilde zich voor debat had opgegeven, die mogelijk kans zou hebben gezien het resterende kwartier — de zaal moest om elf uur wegens crisisverordening zijn ontruimd — vol te praten. Wij hebben toen — de tactiek doorziende — geëischt eerst de twee voorgaande sprekers, die toch gelegenheid genoeg hadden gehad om de aantijging van katholieke zijde, dat de neutrale organisatie Godsdienstvijandelijk was, te staven, al was hun dat niet gelukt, te beantwoorden. Een volkomen redelijk verlangen; in de eerste plaats ten opzichte van de toehoorders. Doch dit lag niet in het doel der katholieke obstructionisten. Zij eischten met veel lawaai, dat de derde debatter — volgens de Nijmeegsche vakgenooten een totaal onbeduidende jongeman — het woord zou krijgen. En toen ze hierin hun zin niet kregen, ver-

liet op een sein van Bekker het grootste deel der aan 't touwtje geregen kerkelijken onder rumoer de zaal. De fatsoenlijksten onder onze contractueele „vrienden” te Nijmegen bleven echter en hadden we nog gelegenheid, dezen te zeggen, dat een man als Bekker, die over godsdienstigheid durfde te spreken, doch in wiens mond de naam van den grooten Nazereener als een vloek klonk, zich niet had ontzien om ter verkrijging van een zetel meer in de Nijmeegsche districtscommissie onjuiste cijfers op te geven. We gelooven dan ook, dat de heeren weinig plezier zullen hebben van hun optreden, dat gewoonweg walgingwekkend was. 't Contract eischt wel zelfverloochening, om toch maar steeds weer goedsmoeds met zulke „vrienden” te moeten samenwerken!

Christelijk (?)

In het „Grafisch Orgaan” komt een serie artikelen voor over „Christelijke Vakorganisatie eisch”, waarin alles en nog wat bijeengeharkt is ter begeleiding van de krachtterm: de christelijke arbeider hoort in de christelijke vakorganisatie. Argumenten kan men de opvulling niet noemen. 't Heet dat de voorstanders der algemeene vakverenigingen uit haat tegen de christelijke beginselen handelen:

De christelijke vakbeweging wordt dan ook gebrandmerkt als een „secte”, die de arbeidersbelangen benadeelt. Gronden daarvoor blijven achterwege. Het is en blijft de onverzoenlijke haat tegen de christelijke beginselen welke den grondslag vormen.

Dat is kras gezegd, maar tevens brutaal en leugenachtig. Want tegen de christelijke beginselen heeft niemand onzer bezwaar, integendeel zijn groote massa's arbeiders zelfs tot het socialisme gekomen, omdat zij daarin de christelijke beginselen veel meer tot uiting voelden komen, dan in de nauwe en benauwende kerkgemeenschap, waarin de woorden van Christus wel gepredikt, doch niet betracht worden.

Jarenlang heeft de kerk haar invloed misbruikt, om de arbeiders gewillig onder het kapitalistische juk te houden. Eerst toen zij daardoor haar invloed op de arbeiders langzamerhand tanen zag, liet zij de zoo strak vastgehouden teugels vieren. Maar om toch de arbeiders nog zooveel mogelijk in bedwang te houden, schiep ze de kerkelijke vakorganisaties, waarin de arbeiders wel met de genooten van andere levensbeschouwing — als 't dan niet anders kan! — voor vakbelangen mochten ijveren, doch die hen tevens afhielden van het verder en consequenter voeren van den strijd voor verhooging van het levenspeil van den verdrukten werkersstand.

Dat is de logen van de kerkelijke vakorganisatie. De arbeiders, die geloovig zijn, wenschen hetzelfde als de andere bezitloozen; zij strijden op dezelfde wijze — alleen onbestemder, en daardoor slechter. Speciale beginselen liggen aan de „chr.” organisatie niet ten grondslag, enkel en alleen rust er een zekere serviliteit op. Zij blijven solidair met de politiek der kerkelijke heeren, die daarbij meestal de christelijkheid ook geheel vergeten. Dat is juist de fout van de kerkelijke vakbeweging, dat ze de arbeiders, die ze strijdvast wil maken, in politieke onmondigheid vastklemt.

Niet juist.

In „Het Volk” van Dinsdag 20 Maart kwam een berichtje voor, aldus luidende:

Voor ons dagblad. De secretaris van den A. B. B. deelt ons mede, dat het aantal vakverenigingen, dat commissies heeft benoemd, vermeerderd is met die der Bierbrouwers, Spoor- en Tramwegarbeiders en Typografen.

Manifesten, waarin uiteengezet wordt het belang van de vakbeweging bij de toeneming van lezers op „Het Volk”, kunnen aan het kantoor van den A. B. B. worden besteld.

Twee feiten dienen gememoreerd: De typo's hebben zich blijkbaar niet verdiept in de vertoogen omtrent de hooggeprezen neutraliteit, maar hebben de daad voor het woord genomen en een commissie benoemd. Dat is de beste discussie! Als ze nu maar stevig aan den arbeid gaan.

Het andere feit is, dat de metaalbewerkers hun groep werkers voor ons dagblad hebben opgevoerd tot bijna 30 man.

Wie volgt dat mooie voorbeeld?

We moeten hier een kleine rectificatie op geven, opdat blijke, dat in den Typografenbond de handelingen van de leden niet zoo indruischen tegen de goede leiding, die het Hoofdbestuur tracht te geven, als de redactie van „Het Volk” klaarblijkelijk wel zou wenschen.

De afdeulingsleiders hebben omtrent de hooggeprezen neutraliteit dezelfde opvattingen ongeveer als de redacteur van het „Grafisch Weekblad”. Dientengevolge stemden ze tegen het voorstel in den Bestuurdersbond om bedoelde commissies te vormen. Toen hiertoe toch bij meerderheid van stemmen besloten werd, meenden ze verplicht te zijn aan het samenstellen van zulke commissies te moeten medewerken. De ledenvergadering, gehouden Donderdag 20 Maart, was echter van een ander gevoelen en oordeelde, dat hiermede iets gedaan was, wat niet mocht en dat dus ongedaan diende te worden gemaakt.

We hebben de discussie over dit onderwerp niet met de Volks-redactie willen voortzetten, omdat we het doelloos achtten argumenten te verspillen tegenover menschen, die genoeg verstand en inzicht hebben, om te weten, dat hun standpunt onjuist is, doch die door persoonlijke belangen worden weerhouden dit te erkennen.

Van de Afdeelingen.

AMSTERDAM. — BEGRAFENIS PAULUS HOLS. — Het Bestuur van de afdeeling noodigt de personeelen uit delegaties te zenden en verzoekt de werkgevers de gezellen zooveel mogelijk Vrijdagmiddag in de gelegenheid te stellen de plichtigheid bij te wonen. De man, die thans ter aarde zal worden besteld, heeft recht op de laatste hulde van alle vakgenooten. De teraardebestelling heeft plaats 's middags 1½ uur op de Oosterbegraafplaats.

— Deze week zullen aan de winkelagenten steunlijsten worden gezonden voor onzen zieken bondsmakker C. F. W. Keijzer. Was indertijd door onze afdeeling besloten geen lijsten meer te laten circuleren voor zieke kameraden omdat het met deze lijsten te erg werd en op lijsten voor stakingen of uitsluitingen niet naar behooren werd geteekend, de huishoudelijke vergadering van 22 Maart was van meening, dat in dezen tijd van collectieve contracten groote stakingen niet meer zoo veelvuldig voorkomen en het indertijd genomen besluit moest worden ingetrokken. En zoo is thans weer de eerste lijst in zee. Wij hopen en vertrouwen dat alle Amsterdamsche vakgenooten hun penningstukken zullen offeren. De man waarvoor steun moet worden verzameld is reeds 13 jaren onafgebroken lid van onze organisatie, hij werd een half jaar geleden door een beroerte getroffen, welke als gevolg had een gedeeltelijke verlamming, waardoor het hem niet mogelijk is zijn werkzaamheden te verrichten. Laat ons man voor man zorgen, dat het gezin Keijzer niet ten onder gaat.

— Op de jl. 22 Maart gehouden huishoudelijke vergadering werd besloten over te gaan tot aanstelling van een gesalarieerde. Het bestuur had voorgesteld, dat de functie van dezen man zou zijn: administrateur, dus in hoofdzaak zorg dragende voor een goed beheer van de financien. De functie van secretaris zou moeten blijven bestaan. Het bestuur, kennende de zeer vele werkzaamheden en van den secretaris en van den penningmeester, meende dat het onmogelijk zou zijn één man de functie van secretaris en van penningmeester op te dragen. Het was van oordeel, dat het vervullen van die twee functies door één man niet in het belang zou zijn van onze afdeeling, omdat het zeer vele werk wat daardoor op dezen man zou worden geladen, onmogelijk naar behooren kon worden verricht; ook al moet deze eene man dag en nacht werken. Onvermijdelijk zou een ander tengevolge moeten hebben, verwaarloozing van de afdeulingszaken. Evenwel de huishoudelijke vergadering was een

veel patroons zullen aan dit verzoek gehoor geven? Laat ons echter hopen. Die hoop echter mag geen berusting worden. En wij hebben reeds maar al te lang berust. Er zijn een hoop dingen, die door deze berusting totaal verkeerd zijn gelopen. Nu geeft men wel algemeen (ook ik) Minister Posthuma de schuld van het gebrek, dat onder zijn regering ontstaan is. Maar ook wij, de arbeiders in het algemeen, zijn er mede de schuld van. Ik ben er van overtuigd, dat, als wij, toen Posthuma zijn verkeerde levensmiddelen-theorie in praktijk bracht, dadelijk eendrachtig waren opgetreden, het levensmiddelen-gebrek niet zoo'n hooge vlucht had genomen. Wij hebben echter onzen tijd grootendeels voorbij laten gaan. Terwijl in ons Parlement de Godsvrede heerschte onder de verschillende partijen, hebben de werklieden die zelfde partijen elkaar op de gruwelijkste manier bestreden. Bestreden op een oogeblik dat eenheid zoo zeer gewenst was. Hield de eene partij een betooging tegen den honger, dan werd deze bespottelijk gemaakt door de andere. Hield de andere partij een betooging tegen dienzelfden honger, dan kwam de bespotting weder van de eene partij. Zou dit nu echter, nu de nood zijn hoogtepunt schijnt te zullen bereiken, veranderen? Het schijnt van wel. Althans in Haarlem hebben de meest uiteenlopende arbeidersrichtingen tezamen gedemonstreerd tegen de levensmiddelenvoorziening. Bravo! Haarlemmers, gij als muggen weet hoe gij steken moet. Brengt deze infectie in sterke mate over naar alle plaatsen van ons langzaam verhogend landje, dan zullen wij eens zien of er geen verbetering in de levensmiddelenvoorziening komt, zoodat er niet enkele artikelen gerantsoeneerd worden, maar alle artikelen. Boekbinders en aanverwante vakgenooten, werkt mede tot verbetering der rantsoeneering. Vraagt niet langer: gaat deze of gene betooging wel uit van mijn partij? Maar neemt deel met uw vereenigingsdoek aan alle betoogingen die den toestand der arbeiders kunnen verbeteren.

In de laatste te Amsterdam gehouden straatbetoging droeg men een typische spreuk mede. Daar stond in een latjesvierkant met losse letters:

„Politieagenten en militairen, bedenkt dat ook uw moeders, vrouwen en kinderen honger lijden.”

Ik zou hier een kleine variatie op willen maken en schrijven:

„Arbeiders van alle Christelijke en politieke richtingen, weet, dat niet alleen uw moeders, vrouwen en kinderen honger zullen lijden, zoo gij niet samen optrekt, maar dat zij er ook aan ten gronde zullen gaan.”

Amsterdam, 25-3-'17.

Hajo.

Het Gedenkboek.

Het Gedenkboek is verschenen en de bondsleden kunnen tevreden zijn, zoowel over de uitvoering als over den inhoud. Door zijn typografische bewerking is het geworden een waardig monument van ver-gankelijk papier bij het halfeeuwse Bondsbestaan. Toch zullen weinigen der lezers kunnen vermoeden, welken moeitevollen arbeid onze vriend Van der Wal achter den rug heeft, om de aan felten rijke Bondsgeschiedenis in zoo'n nauw bestek te voltooien.

Vandaar dat wij bij de lezing dikwijls een leemte aantreffen, die wij gaarne zagen aangevuld met vollediger gegevens. De methode van beschrijving, deels objectief, deels subjectief, is volkomen verklaarbaar, daar in meer dan één geval de schrijver als handelend persoon optrad. Doch met dit alles is onze schrale literatuur van het vakvereeningswezen met een werk verrijkt, waarvan wij overtuigd zijn, dat het tot voorbeeld kan en zal strekken bij latere navolging. Dit op zich zelf is reeds een verdienste en een zekere voldoening voor den schrijver. Want van waardeering in eigen kring zijn wij bij dergelijken geestelijken arbeid niet verwend. Door de uitvoering in statig kwarto is het geworden een gedistingeerde verschijning, met zorgvuldig typografische bewerking. De reproducties in rotogravure mogen zeer goed geslaagd heeten, en de prent, voorstellende een oude drukkerij, overgenomen uit Scri-verus' „Lauwerkrans" en in 1628 uitgegeven te Haarlem, is een goede weder-gave van het origineel en volkomen passend in het kader van de voorgeschiedenis. De volle pagina's, zonder tusschenwit, geven daaraan een eigenaardige bekooring, doch zijn voor „nachtslag"-werk minder aan te bevelen. En daarvoor zal het boek nog wel eens gebruikt worden. Met deze moeilijkheid schijnt rekening gehouden te zijn, daar de inhoudsopgave ingedeeld is als zaken- en register. Omslag als band is een teekening van onzen gewezen vakbroeder Starrenburg en smaakvol van ontwerp, zooals wij van hem gewoon zijn. De breede marge van de pagina's hadden wij bij de gebrocheerde exemplaren gaarne onafgesneden gezien, maar schaaft toch later niet, bij eventueel imbanden, het aspect van het geheel. Om te eindigen: een begeerenswaardig gedenkchrift voor belanghebbenden, dat het bewaren dubbel en dwars waard is.

Van alles wat.

Verhooring van het 1e klas minimum.

In aanvulling van ons artikel „Armslag behouden", vorig nummer, kunnen wij nog mededeelen, dat de volwassen gezellen, werkzaam bij de bekende firma Freitag, alsmidde bij de tweede periodieke verhooring voor hooger loon in aanmerking zijn gekomen. Daarentegen is tot op heden de firma De Bussy in gebreke gebleven voor enkele personen — meestal partijwerkers — het minimum loon op te voeren. Aan welke reden deze gerechte teleurstelling is toe te schrijven, is voor ons als den betrokken arbeiders een vraagstuk.

Een bevordering.

De jarenlange voorzitter en leider van den Deenschen Boekbindersbond, onze vakgenoot H. Olesen, is benoemd geworden tot directeur der Arbeidsbeurs te Charlottenlund bij Kopenhagen. Olesen was een bekend figuur op de internationale congressen, correspondeerend lid voor Denemarken van het internationale Boekbinders-secretariaat en redacteur van het bondsblad. In hem verliest de bond een goed onderlegd organisatieleider en een sympathieke persoonlijkheid, die het volste vertrouwen der leden en van allen die hem leerden kennen genoot. Zoodaals de meeste Denen, had hij in Duitschland zijn vak-opleiding genoten en zijn werken in de organisatie droeg het stempel van de specifiek Duitsche methode.

EERSTE JAARGANG

31 MAART 1917

NUMMER 2

DE BOEKBINDER

MAANDBLAD SPECIAAL GEWIJD AAN DE BELANGEN DER ARBEIDERS IN DE BOEKBINDERIJ
UITGAVE VAN DEN ALGEMEENEN NEDERLANDSCHEN TYPOGRAFENBOND

REDACTIE-ADRES: J. C. FENTHUR, 2DE WETERINGWARSTRACHT 47, AMSTERDAM

INHOUD: Het doode hout. — In het gedrang. — Rantsoeneering. — Het Gedenkboek. — Van alles wat.

Het doode hout.

Tegen het voorjaar is in de stadsparken onze groote steden een eigenaardig schouwspel gade te slaan. Vroeg in den morgen komen de tuinknechts met ladders en touwen aangezuld en voorzien van snoeimessen aan lange stokken gebonden. De ladders worden tegen de boomen, welke gesnoeid moeten worden, geplaatst en eenmaal ingeklommen moeten de touwen den dienst verrichten, waartoe de ladders niet geschikt zijn. Dan, hoog in den bladerloozen boom, hanteeren zij het snoelmes, dikwijls schrijlings zittend op een knoestigen tak of in de touwluik, een arbeid, die hoe meer men het topende nadert, gevaarlijker wordt. In de vochtig-kille morgenlucht stooten zij met hunne messen de dorre takken naar beneden, van den eenen boom meer dan van den anderen, totdat alleen de levenskrachtige overblijven. Want wat zij afrukken is het doode hout of het ziekelijke van den rups doorvreten uitspruitel, dat later bij den wasdom de volle ontwikkeling van den boom zou schaden of volkomen vernietigen. Daarom neemt men nu tijdig de voorzorg om, wat bij nalatigheid veroordeeld is om onder te gaan, te voorkomen. Want het is triestiger in volen zomer den heerlijken groenen toot te zien kwijnen tot de kale takken zich hulpeloos uitstrekken, dan nu den boom te aanschouwen, die pas gesnoeid is. Want het eerste is het hopeloos versterven, waarvoor geen kruid is gewassen, en het laatste de belofte van nieuwen opbloei en krachtiger ontluiking.

* * *

Zoodaals het in de natuur gaat, zien wij het terug in de maatschappij en ook in het organisatieleven. Ook ons werk, en niet het minst dat der vakvereniging, heeft zijn ontstaan, zijn opbloei en verdere ontwikkeling. Veelzijdig dikwijls spreidende zijne vertakkingen, waar de levenssappen heenvoeren. En daartusschen mag geen dood hout zijn en nog minder en rationeeler dan doorsleuren zonder vooruitzicht. En toch, op hoeveel dood hout is er soms niet te wijzen dat het snoelmes ontgaat. Hier geschiedt het uit laksheld, daar uit gebrek aan energie; wat de oorzaken ook mogen zijn, het gevolg blijft hetzelfde. Hoeveel zijn er niet lid eener organisatie, zonder er

ooit een levend deel van uit te maken. Hoevele genieten niet de voordeelen door collectieve samenwerking verkregen, zonder er iets tegenover te kunnen stellen. En zijn er geen stille brekers en sloopers van het werk, jarenlang met moeite opgebouwd, die door hunnen sinistren arbeid meer kwaad verrichten dan menigeen vermoedt? En waar door gebrek aan samenwerking of eenstemmigheid geen resultaat wordt verkregen, is daar soms de natuurlijke ontwikkeling normaal te noemen? Dorre takken zijn het en dood hout, waar alleen door tijdige voorzorg en beleid het gevaar is te keeren, door hunne aanwezigheid geschapen. En zoo gaat het niet alleen in onze kringen, onverschillig van welke arbeiders ook, doch ook in de werkgeversvereenigingen treft men hetzelfde verschijnsel aan, al is hun taak van verdere ontwikkeling minder een voorwerp van onze zorg of bekommernis.

* * *

Ook onze eerste collectieve bindersovereenkomst is in dat opzicht leerrijk. Het zou dwaas zijn te ontkennen, dat er een belang van ons medegemoed is, dat de patroonsorganisatie zich in ledenaantal ontwikkelt: Hoe meer gevoel van saamhoorigheid hoe beter, geldt hier wederzijds. Elke werkgever die zich aansluit is een nieuw bewijs, dat de overeenkomst onze vakgenooten ten goede is gekomen. En daar moet het tenslotte toch heen. Maar daarmee is nog niet gezegd, dat alles in de puntjes is gekomen. Ook in dit opzicht hebben wij dood hout te sprokkelen — meer dan ons lief is. Onafgebroken wordt ons toezicht vereischt of behoorlijk omtrent lingen worden nageleefd en er geen ketterij omtrent de letter plaats vindt. Schuiven wij dit op rekening van het onvolmaakte in de menschelijke natuur, dan blijft er nog meer te sprokkelen.

Wat te zeggen, dat er in de tweede stad van ons land, als Rotterdam, nog patroons, leden van den bond, gevonden worden, die eenvoudig de overeenkomst als een zaak van theorie beschouwen? Waar noch loonen of personeelverhouding, om niet van andere arbeidsvoorwaarden te spreken, in orde zijn of ooit zijn geweest. Wanneer zulks nog aan het groene hout geschiedt, hoe moet het dan zijn in die plaatsen, waar de patroonsbond geen leden telt, zooals Dordrecht en Leiden, om geen andere te noemen. Met de schuld naar twee zijden op te werpen, komen wij er niet, al kan de juistheid dezer bewering moeilijk worden ontkend.

Men ziet, er is nog genoeg dood hout aan te wijzen, dat bij bestendiging wel eens de gezonde deelen in hunne ontwikkeling zou kunnen schaden en belemmeren. Met machtspreuken of spijtsvondige formules, van welke zijde ook, is het kwaad niet te bezweren. Hier behoort het mes te worden ingezet en niet zultig ook. Daar is weinig politiek voor nodig, alleen de moed, om het aan te durven. Als er aan den toestand, om ons alleen tot Rotterdam te bepalen, niet spoedig een einde komt, dan behoort de patroonsbond de weigerachtige leden los te laten, daar anders hun prestige als organisatie op 't spel komt te staan. En voor de gezellen, die buiten het organisatieverband staan en het mogelijk maken dat dergelijke inrichtingen nog een bestaan kunnen vinden, mag geen middel onbeproefd worden gelaten, ook hen tot beter inzicht te brengen. Wil ons bedrijf een gezonde ontwikkeling tegemoet gaan, dan moet alles wat parasiteert op haren voedingsbodem, worden geknot en onmogelijk gemaakt. Alleen een goede boom brengt goede vruchten voort, en is het denkbeeld minder nieuw, het bevat des te meer waarheid.

Wij staan nog maar aan het begin van onzen veelomvattenden arbeid, laten wij dus alle krachten inspannen om het tevens goed te doen, om later telurstelling of ontgoocheling te voorkomen.

In het gedrang.

Er is dezer dagen in den Uitgeversbond een crisis ontstaan, waarbij de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat deze organisatie tot ontbinding zal moeten overgaan. Wij zouden deze aangelegenheid gevoegelijk buiten het veld van onze beschouwing kunnen laten staan, wanneer wij geen rekening hadden te houden met hare gevolgen. Maar waar nu het tegenovergestelde het geval is, zijn wij wel verplicht er iets over te zeggen.

De reden welke tot deze strubbeling aanleiding gaf, was het aanbieden van een concept-contract, inhoudende een minimum-tarief voor boekwerk, door de drie typografische werkgeversorganisaties. Ook een tarief bindwerk was daarin opgenomen. De bedoeling van deze aanbieding was, om met den Uitgeversbond een overeenkomst te sluiten tot handhaving van de prijsstaten, een nauwere samenwerking van de georganiseerde drukkers- en binderspatroons, en de maatregelen te treffen voor richtige nakoming van de gezamenlijke besluiten. Een nieuwe combinatie dus waarbij handel en industrie van het boek zou gebaat zijn, wanneer men het in beginsel eens had kunnen worden. Maar het blijkt nu in alle deelen, dat bij de leden van den Uitgeversbond de tijd nog niet rijp is voor dit ver strekend streven. De oppositie tegen het ingediende concept was van dien aard en stuurde het aan op zulke belemmeringen, dat de pogingen wel schipbreuk moesten leiden. Het Bondsbestuur achtte zich niet langer verantwoord onder dezen gang van zaken en trad dienengevolge af. Hiermede was feitelijk de organisa-torische samenhang verbroken, en de leden van den Uitgeversbond behouden onder deze omstandigheden zich het recht voor naar eigen goedvinden te handelen.

***

Het lanceeren van bedoeld voorstel van den patroonsbond levert op zich zelf reeds het bewijs,

dat onder de uitgevers een strooming is te constateren, welke minder ingenomen is met den nieuwen gang van zaken in het typografisch bedrijf. Het aanvaarden van collectieve overeenkomsten, tusschen werkgevers en werknemers in de typografie, had niet alleen vaststelling van prijsstaten ten gevolge, doch daarnaast ook prijsverhoging. Daarbij kwam nog het steeds duurer worden der materialen en de noodzakelijke verhooging van den levensstandaard. Of de kaas niet in al te dikke hompen werd gesneden, ligt voor het oogzinnig buiten het terrein onzer bemoeiing, doch wij zijn overtuigd dat dit wel de mening was van vele leden van den Uitgeversbond. De uitgevers zagen zich genoodzaakt den prijs der boekwerken te verhooogen, doch moesten uit zakenoogpunt weder rekening houden met de verminderde koopkracht van het publiek. Er bestond en bestaat nog niet een redelijk evenwicht tusschen de verhooging van maak- en verkoopprijs der uitgaven. Uitgevers van schoolboeken en studie-werken waren gemakkelijker te bewegen tot verhooging, daar het publiek toch genoodzaakt was om te koopen, daar onderwijis zonder leermiddelen niet denkbaar is. Maar van deze gunstige situatie bleven de uitgevers van belletristische werken als anderszins gespeend en moesten toch hun debiet trachten te behouden. Feitelijk stonden dus de uitgevers voor een moeilijk probleem, waarin tegenstrijdige belangen zich toespitsten. En nu het den verkeerden kant opgaat, is er oorlogsstemming gekomen, waardoor velen der boekbinderspatroons en vooral die der kleine bedrijven lelijk in het gedrang komen.

***

Meer nog dan de boekdrukker, is de binder-werkgever afhankelijk van zijn cliënt, hier in casu den uitgever. Voor menig klein-industrieel in ons bedrijf is het de broodheer in den volsten zin des woords. Onthoudt deze hem zijn werk, dan is hij even geschorren als de simpele knecht, die bij de week werkt. De eenige ruggesteun, die de kleine bazen daarom hebben, is hunne organisatie. Maar deze legt hen verplichtingen op om het prijstafel te handhaven. Vroeger bediscussiede de uitgever wat het mocht kosten; nu komt de boekbinder en zegt hoeveel hij voor zijn werk moet hebben. Men voelt, daar zit verschil in deze methode van doen. De vroegere afhankelijkheid begint zich langzamerhand los te wikkelen van zijne beklemming. En dat is maar goed ook, want zonder een beetje gevoel van eigen-waarde wordt men maatschappelijk de lumme! Het is juist de verdere ontwikkeling van dit streven, dat nu het pad kruist der oppositie in den Uitgeversbond. Men stelt nu het dilemma: aannemen den door den uitgever vastgestelden prijs of anders het werk naar een ander. En de heeren zijn hun macht zoo bewust, dat zij het de moeite niet waard achten deze bittere pil te vergulden. Er zijn er die brutaalweg verklaren liever hun werk aan een ongeorganiseerden binderspatroon of een prijsterverder te laten.

"Van Tol" te gunnen, dan zich bij het redelijke verlangens der typografische patroonsorganisaties neder te leggen. Is het dan te verwonderen dat menig kleine patroon in stille een kruis slaat met het heilig voornemen zich voortaan minder kranig tegen mijnheer den uitgever te verzetten?

***

Met dit alles wordt onze strijd voor betere en meer geregeld arbeidsvoorwaarden er niet gemakkelijker op. Die aan het actieve verenigingsleven onder de binders deelnemen, zullen dit moeten toestemmen.

Zoolang uitgevers en drukkersbazen parasiteeren op onze arbeid, houden wij een krukkebed bedrijf, dat elke blijvende voorwaarde mist voor behoud der vertregen verbeteringen. En voor de plaatsen in ons land, die reeds een voorsprong hebben op zooveel achterlijke — zooals Leiden en Dordrecht, om niet meerdere te noemen. — blijft het zwaard van Damocles gestadig in schommeling.

Onder deze omstandigheden zou het werkelijk niet overbodig zijn ook met de werknemersorganisaties in nauwer contact te komen. Minder uit arbeiders- als wel uit vakbehang. De tegenstand der uitgevers kan bij systematische leiding geen denkbeeldig, doch wel een werkelijk gevaar opleveren, dat niet zonder invloed zal blijven, ook voor ons bedrijf. Misschien kan door tijdig overleg nog veel worden voortkomen, wat ons later zou berouwen verzuimd te hebben. Afwachten tot wij vlak voor de feiten geplaatst staan, is wel voldoende om zekerheid te hebben, doch intusschen kan er meer verloren zijn geraakt of in het ongereede zijn gekomen, dan wij met den besten wil weer kunnen herstellen.

Rantsoneering.

Of die Posthumannus, Neen maar, dat is een grasjanus, 'n oolijke kerel zoo als er bepaald geen tweede op ons dierbaar vaderlandsch bodempje bestaat. Hij wint het zelfs nog van onzen oud-Minister Theo Heemskerk, bijgeenamd „De oolijke." En dat was een oolijke, dat kon je aan zijn heele lachende tromle zien. Maar o hé, die haalt het nog in geen honderd mobilisatiejaren bij onzen Posthumannus die grasjanus. Theo lachte te veel.

Maar onze grasjanus Posthumannus! geen lachje sliert zijn doolie kanus. En toch zit hij vol met glimstes hoor. Ja je zult nog eens zien, dat wij van die glimstes te avond of morgen allemaal nog eens maangkrimp krijgen. Natuurlijk van het lachen.

Ja het is een echte grasjanus (zetter zet in hemels-naam geen gapjas). Wij weten allen hoe hij ons aldoor aan het lachen heeft gemaakt met zijn laveerpolitiek van het „Uitvoer verboden en Uitvoer toegestaan." Hebben wij niet gelachen, toen onze kostelijke aardappeltjes verleden jaar over de grens gingen! Hebben wij ook niet gelachen, toen onze lekkere appeltjes en peertjes en uitjes en de duivel mag weten wat al niet meer over de grens gingen. Ja niet waar! En wij lachten nu nog! Nu alle dagen nog steeds een aantal wagens met beschadigde groenten over de grens gaan, terwijl wij niets kunnen zuurkool uit oliveven, maar! dat vreet wel. Het is immers toch maar Regeeringsdistributie! Ja, wij lachten nu wij zien dat zelfs een vischie zoo klein als een garnalen, gekocht, gepeld en uitgeveerd wordt. Ja wij lachten! maar als een boer die kieszpia heeft. En de reden van onze lach ligt dan ook voor het grijpen, nietwaar? Ja het is de gevolgen hebben dan ook niet op zich laten wachten.

Wij worden gerantsoneerd. Wij, die alles over hebben gehad, voor onze vrienden, hebben die

vrienden zooveel gegeven! dat wij zelf bijna niets meer hebben.

Wij hebben nu het genot van aardappellooze dagen. Wij hebben nu het plezier van verlooze dagen. Want nietwaar, van een half onsje vet per hoofd en per week zal je geen vezelzakte krijgen, tenzij je voldoende monney in the pocket hebt om je alle dagen te goed te doen aan duurdere vleesch- en vesoorten.

Wij hebben nu het onuitsprekelijk genoegen van het gebrek aan peulvruchten. Een ons bruite boontjes per week! Welke arbeider heeft daaraan genoeg voor een maaltijd?

En ons havermout per week! Wie zal er nu nog zeggen dat hij of zij zoo dik is geworden van de H. O. O zeker er is nog voldoende te krijgen als je maar betalen wil en . . . betalen kan.

Het eenigste artikel wat wij nu tegen redelijken prijs en in voldoende hoeveelheid kunnen krijgen is rijst — rijst en rijst en nogmaals rijst. O! het is een gezonde en flink voedende kost. Maar sjonge, zoo vier dagen rijst! Hemeltje, je kan ook van het goede veel krijgen. En dan wat zullen onze Javaansche mede-ouderdanen van den Nederlandschen Staat daarvoor krimp moeten lijden.

Dan hebben wij nog de eer van de broodrantsoenering. Vier ons brood per dag! Menschenlief wat heb ik een medelijden met jeltu, die geen zeer jonge kinderen boven het jaar hebben.

Vier ons brood per dag, en als het daar nog maar bij blijft, dat wil zeggen, als het nog maar niet minder wordt, want daar werd me van deze week het bericht gelanceerd dat het broodrantsoen twee en een half ons zou worden. Maar gelukkig bleek het een Wolff of Havas of een Reuter bericht te zijn. Ten minste voorloopig! Maar of de broodvermindering lang op zich zal laten wachten, daar twijfel ik aan. Want heeft onze Minister van de slappe hand al niet hang zijn nood geklaagd over de graanvoorraad? Natuurlijk gaf hij daar verschillende redenen voor op.

Eerst, was het de staking der gezagvoerders, machinisten en stuurlieden ter scheepvaart. Toen was het weer de staking der zeelieden. (Nou dat was ook al te bar, die wilden me daar evenveel honderd gulden per maand of iets meer als drie gulden per dag hebben voor hun gewaarlijk beroep). En wij Boekbinders verdoenen pas in de groote steden f 2,70 à f 2,90 per dag.

Om echter op ons graangebrek terug te komen, Later zei onze Minister weer: Engeland houdt onze graanscheppen vast en daarom moeten wij zultig zijn. En nu heeft onze Minister weder een reden gekregen. Want nu had Engeland deze schepen laten uitvaren, en daar komt zoo waar een duikboot van een onzer vriendelijke vrienden of te wel een onzer bewriende nates en die boort me daar die schepen in den grond.

Ja, je moet het van je vrienden maar hebben. Maar met dat al gaat het er voor ons arbeiders steeds minder rooskleurig uitzen. Onvoldoende voeding door de rantsoenering van te kleine hoeveelheden. Onvoldoende loon om de duurdere artikelen te koopen. En nu belooopen wij nog de kans, dat ons reeds onvoldoende loon nog minder zal worden door de rantsoenering der bedrijven vanwege gebrek aan brandstoffen. Nu heeft wel de Minister gevaagd om de vermindering van werkuren niet gepaard te laten gaan met vermindering van loon! Maar hoe-

andere meening toegedaan en oordeelde, dat de te benoemen gesalarieerde wel de beide functies zou kunnen vervullen. Binnenkort zullen aan de leden dus kandidaten worden gevraagd voor de functie van gesalarieerd secretaris-penningmeester.

— Bij de rondvraag, toen de vergadering reeds aan het verlopen was, werd de houding van het bestuur becommenteerd, inzake haar optreden omtrent de propaganda voor het dagblad „Het Volk”. De zaak is deze. De Amsterdamsche Bestuurdersbond heeft besloten, dat de bij haar aangesloten organisaties commissies zullen benoemen, welke commissie tot taak zal hebben onder de vakgenooten propaganda voor „Het Volk” te maken. Ofschoon ons bestuur uit tactische overwegingen zich had verzet tegen dit besluit van den A. B. B., meende het, waar dit besluit met groote meerderheid was genomen, zich er niet aan te mogen onttrekken en benoemde ook een commissie, welke commissie, wij zijn daarvan overtuigd, met lust en ijver zich van haar taak zou hebben gekweten.

De meerderheid van de intusschen sterk verlopen vergadering, meende de houding van het bestuur in dezen te moeten afkeuren en besloot het bestuursbesluit tot benoemen van een commissie te vernietigen.

Wanneer dit blad onder de oogen van de leden komt, zal het bestuur reeds hebben overwogen wat haar in dezen te doen staat.

— Medegedeeld kan nog worden dat de Jaarverslagen van den secretaris en penningmeester werden goedgekeurd.

— Ons lid W. C. van Haalen verzocht om onderstaande aan deze correspondentie toe te voegen:

Op de j.l. gehouden huishoudelijke vergadering werd door mij, bij de bespreking over de staking Philips, een mededeeling gedaan omtrent het zich ziek melden en tijdens die ziekte werkzaamheden verrichten van een lid. Thans is mij gebleken, dat er een persoonsverwarring heeft plaats gehad, doordat bij denzelfden patroon een anderen drukker is ontstegen en waarover de berechtiging bij den kantonrechter berust. De door mij genoemde persoon, De Leeuw, treft dus geen verwijt. De ter vergadering aanwezigen zullen hiervan wel nota willen nemen, ter voorkoming van onaangenaamheden voor den betrokken persoon. Op de eerstvolgende vergadering zal door mij een nadere verklaring worden gegeven.

Wij wenschen aan deze mededeeling van Van Haalen toe te voegen, dat ook geen andere persoon eenig verwijt treft. Bij den heer Philips wordt door niemand anders gewerkt dan door de 2 zoons zoo nu en dan.

In het algemeen zouden wij er op willen aandringen, dat men toch vooral voorzichtig zij met het doen van mededeelingen of critiek uit te oefenen op de leiding van ons Bestuur. Wanneer Van Haalen het Bestuur had verteld, wat hij ten deze zake op de huish. vergadering, dat is zoo goed als in het openbaar, mededeelde, dan was zeer zeker, evenals nu, onmiddellijk een onderzoek ingesteld en was voorkomen geworden, dat iemand onschuldig als onderkruiper was gekwalificeerd.

— In „De Gemeente-arbeider” van 24 Maart 1917 bespreekt T(eders) onze correspondentie in het nr. van 14 Maart, betreffende de stadsdrukkerij. In het volgende nr. zullen wij daarvan wel iets zeggen.

— Voor de personen, die het eerste formulier-Gedenkboek hebben ingeleverd, zijn thans geen boeken meer verkrijgbaar. Zij die het laatste formulier hebben ingeleverd, kunnen, voor zolang de voorraad strekt, het Gedenkboek afhalen Vrijdagavond 30 Maart, tusschen half acht en half negen, Kinkerstraat 36.

AMSTERDAM, ADSP.-AFD. „E. M. M.” — *Lichtbeeldenavond.* — Zoals onze leden zullen weten, is ons bestuur in overleg getreden met de commissie voor Jeugdontwikkeling uit den Amst. Bestuurdersbond; we zijn daardoor zeker in goed gezelschap geraakt. Hadden we reeds op 1 Maart j.l. een cursus met als spreker de heer Sleef, op Donderdag 5 April a.s. zal een cursus met lichtbeelden worden gehouden. Gegeven zal worden: „ontstaan en delven van steenkool” en „een negergeschiedenis”, te vertellen door den heer J. Prins. In welke zaal deze cursus plaats heeft, zal per convocatie worden bekend gemaakt. Het bestuur rekt op een zeer groote opkomst. Maakt er propaganda voor! *De Secr.*

DEN HAAG. — *Afdracht verspreiden leden en Adsp.-leden.* In verband met de nieuwe contributieregeling, zoowel als met den geregelden aanwas van ons ledental, is het voor den penningmeester niet meer doenlijk, alles in één avond af te wikkelen. Ten behoeve daarvan zal de penningmeester voor de verspreide leden en (verspreide) adspirant-leden 'n afzonderlijke zitting houden.

De gewone afdracht vindt plaats op Dinsdag 3

April, doch voor de verspreide leden is dit bepaald op Donderdag 5 April, Stortenbekerstraat 198. Wil men hier goed nota van nemen?

— *De eerste 10,000.* Van de door ons in het vorige no. aangekondigde brochure „De eerste 10,000”, is thans aan alle winkelagenten 'n exemplaar ter hand gesteld, met de bedoeling, dat de leden er inzage van kunnen nemen, om daarna 'n exemplaar te bestellen. De prijs van deze brochure is slechts 3 cent.

— *Bezoek Gasfabriek aan de Trekvlies.* De belangstelling voor deze door onze Comm. v. Maatsch. Werk georganiseerde excursie was zeer groot. De aanvraag overtrof dan ook verre het aantal beschikbare kaarten. De plaats van samenkomst op Zondag 1 April, is bepaald op het Rijswijkscheplein, bij de Koepokinrichting, v.m. 9 uur.

We hopen, dat het thans georganiseerd bezoek niet door onvoorziene omstandigheden behoefte te worden uitgesteld, zooals dit met het Gem. Museum (wegens kolen-nood voorloopig gesloten) en het bezoek aan de fabriek van de firma Simons en Co. (wegens treurige familieomstandigheden) het geval was. Niettemin hoopt de Commissie binnen niet te langen tijd alsnog 'n bezoek aan bedoelde inrichtingen te kunnen brengen. Bovendien zijn nog enkele andere excursies in voorbereiding. *De Correspondent.*

NIJMEGEN. — Er is door ons niets medegedeeld omtrent de samenstelling der Districts-Commissie, toch heeft deze Commissie al een paar maal vergaderd en haar bestuur gekozen. Dachten we oorspronkelijk dat aan onze afdeling recht gedaan zou worden, dit is niet geschied; van onze afdeling heeft maar een lid en een plaatsvervangend lid zitting. Hiervoor werden door de afdeling aangewezen W. Buchel en W. Tervoort.

Echter meenen wij ons daarmee niet te kunnen vereenigen, wel staat in het Contract de bezetting der zetels aangegeven, maar wij meenden nog altijd dat dit op een misverstand berustte en wanneer we gelegenheid kregen ook zouden kunnen aantonen aan de hand der ledenregisters dat aan onze afdeling toekwam de bezetting van twee zetels, men wilde er echter niet aan. En nu is het eigenaardig, en er is al meer op gewezen, dat er in het „Orgaan” hoog wordt afgeproken over deze geschiedenis; er wordt zelfs gesproken van „een schitterende parel aan de kroon” en „men zag het werken beloofd door het in bezit nemen van twee zetels in de Districts-Commissie, die voor dien steeds door de A.N.T.B. waren bezet.” Als het nu werkelijk waar was, dat het ledental van de afdeling van de R. K. Gr. B. grooter was, dan zouden we er geen oogenblik aan gedacht hebben iets ervan te zeggen en dan behoefde er ook geen enkel bezwaar te zijn voor de betrokkene, wanneer het in twijfel zou worden getrokken, om met de officieele ledenlijst voor den dag te komen. Wij zijn daartoe ten alle tijde bereid!

Wij hebben ons op 't standpunt geplaatst, o. i. ook het juiste, dat, om meerdere rechten omtrent vertegenwoordiging in commissies tot uitvoering der bepalingen van het Contract te kunnen doen gelden, alleen die leden mogen medetellen, die vallen onder de bepalingen van het Contract; dus geen boekbinders van speciale binderijen, cartonagebewersters, correctors, magazijnknechts, zincografen en dergelijken, deze allen vallen buiten het contract. We hebben ons de moeite getroost nog eens precies na te gaan de verhoudingen en kwamen tot de navolgende conclusie: dat onze afdeling een totaal aantal leden in het district had van 207. En de afdeling van den R. K. Gr. Bond maar 155 leden. Men zal het met ons zijn dat deze cijfers te veel met elkander verschillen en er toch op die wijze niet kan worden, neen, niet mag worden gesproken van een schitterende parel!

Vermelden we hierbij echter, dat door ons zijn genomen alle leden vanaf 16 jaar, dus daarbeneden niet zijn medegemeld. Zouden wij ook de jongens beneden 16 jaar, alleen dan natuurlijk ook zetters en drukkers erbij nemen en ook nog de verspreide leden, dan komen we tot de volgende totalen:

Afdeling A. N. T. B. in totaal 229 leden.
„ R. K. Gr. B. „ „ 174 „

Verschil van 55 leden.

Hieraan nog iets toevoegen lijkt ons overbodig, wanneer het noodig mocht zijn, zullen wij tot winkelsgewijze vermelding overgaan, men heeft ons gedwongen met deze cijfers ook in het openbaar te verschijnen. *De Correspondent.*

ROTTERDAM. — Reeds vroeger werd door ons medegedeeld, dat de invoering van het nieuwe contract voor de Rotterdamsche typ'o's, vooral wat loon

betreft, een succes is geweest. Thans werden wij, door bemiddeling van het Comité van Typ. Vereenigingen, in de gelegenheid gesteld inzage te nemen van het hieromtrent samengestelde rapport, en dan moeten wij reeds dadelijk constateeren, dat de uitslag hiervan onze verwachting verre heeft overtroffen. Wij nemen hieronder in zeer beknopten vorm het een en ander over.

Inlichtingen zijn verstrekt omtrent 50 firma's, waarvan echter een 4-tal buiten beschouwing kon worden gelaten, daar van deze de gegeven verhoogingen niet zijn vermeld; deze firma's zijn n.l. drukkerij der Amer. Petrol. Comp., Rott. Nieuwsblad, Lans en Van Stolk & Reese. De overige 46 firma's, werkende met 1117, gezellen, hebben aan verhooging betaald f 1943.73 per week of per jaar f 101.073.96, over de vakgroepen verdeeld als volgt: 408 handzetters f 879.69 per week; 84 machinezetters f 202.33 per week; 203 drukkers f 412.97 per week; 10 rotatiedrukkers f 17.90 per week; 220 binders f 202.44 per week; 5 stereotypeurs f 7.99 per week; 187 inleggers en hulpvarkarbeders f 220.41 per week.

Opmerkelijk is het abnormaal laag bedrag der binders in vergelijking met de overige vakgroepen, zie b.v. 203 drukkers met rond f 412 tegenover 220 binders met rond f 200. De aandacht wordt er echter op gevestigd, dat in het rapport slechts één speciale binderij is verwerkt en verder, dat reeds verschillende binders het volgens binderscontract bepaalde loon van f 1482 ontvingen.

Verder blijkt uit dit rapport, dat op de ingekomen lijsten nog 184 personen werden vermeld als ongeorganiseerd. Deze cijfers kunnen echter niet als volkomen juist beschouwd worden, daar enkele inzenders deze kolom niet hebben ingevuld, terwijl door enkele andere foutieve mededeelingen werden gedaan. 71 vrouwelijke arbeidskrachten komen op de lijsten voor, waarvan slechts 5 zijn georganiseerd. Hiervan werken 29 meisjes aan de zetmachine aan het Rott. Nieuwsblad, 8 meisjes aan de zetmachine aan het Dagblad van Rotterdam, 1 meisje aan de zetmachine aan de Rotterdamer; de overigen verrichten bindersarbeid.

Verskillende afwijkingen worden nog aangetroffen en zal de commissie bedoelde patroons hierop attent maken en, voorzoover georganiseerd, bij niet inwilliging aanhangig maken bij de Districtscommissie. De overige moeten door de kracht der organisatie tot rede gebracht worden.

Ergerlijk is het, dat vele personeelen weer zoo laat komen met het inleveren der lijsten. In plaats van 10 Febr., heeft de commissie eerst op 17 Maart het rapport kunnen afsluiten en toen mankeerden nog verschillende werkplaatsen, zoowel van georganiseerde als ongeorganiseerde firma's en waarvan wij weten dat toch leden onzer organisaties in dienst zijn. Waar blijven o.a., om er maar enkele te noemen, de lijsten van Bieshaar, Blonk, v. Biene, Gebr. Canta, Cats, „De Fakkel”, Faber, v. d. Heijden & Morel, Corn. Hollaar, Kastrop, Klinge en Luigies? Verder dienen nog inlichtingen verstrekt te worden van kleine firma's, dikwijls groote concurrenten, als v. Alphen, Boogaart, Bezouwen, Beking, Elze, Eland, v. d. Ende, Groenewegen, De Jong (Gen. van der Heydenstraat), Korsten, Kuyk, Murk en drukkerij „Elim”.

In één woord, het volledig overzicht laat nog wel wat te wenschen over en raden wij een ieder aan in eigen omgeving toe te zien of nog meerdere gegevens zijn te verstrekken. Wij hebben zoo een flauw vermoeden, dat op dergelijke inrichtingen alles nog lang niet in orde is en er voor de betrokken personeelen nog wel wat winst te behalen valt.

Ook de binders, werkzaam op speciale binderijen, moeten wat meer met hun tijd medegaan en zorgen, dat gevraagde inlichtingen steeds betrouwbaar en spoedig in ons bezit komen, anders worden of blijven zij het kind van de rekening.

In het algemeen waken wij de gezellen op, afwijkingen steeds en betrouwbaar bij hun besturen aanhangig te maken en niets onbeproefd te laten om de nog ongeorganiseerden zoo spoedig mogelijk in de organisatie te brengen. Vooral voor onze Adsp.-afdeling en Meisjesafdeling valt er in deze veel doen. *De Correspondent.*

Wijziging Naamlijst Ned. Bond v. Boekbinders-Patroons.

Nieuw lid:

Firma Kemink & Zonen, Utrecht.

Verbetering.

Op de ledenlijst komt ten onrechte voor de firma A. W. F. Nepveu te Den Haag. Deze firma is niet bij bovengenoemden Patroonsbond aangesloten.

Wijziging Naamlijst Ned. B. v. Boekdrukkerijen. Nieuwe leden:

Wed. S. Benedictus, Rotterdam; Gebr. Meinsma, Hilversum; A. van Loon, Tiel; H. K. van Halteren, Wildervank; J. v. d. Berg Jr., Amsterdam (abusief afgevoerd); F. Wentzel, Utrecht; A. J. Izaks, Tiel; J. Folkertsma, Drachten; J. C. en W. Altorffer, Middelburg; U. F. Auer & Zoon, Middelburg; D. Kraayenbrink, Woerden; Gebr. Cats, Amsterdam; G. J. Gelderman, Dedemsvaart; „Leeuwarder Nieuwsblad“, Leeuwarden; Gebr. Campagne, Tiel; H. Broerse, Amsterdam.

Candidaat-Leden:

„De Samenwerking“, Enschedé, J. P. Hardenbal, Utrecht.

Afgevoerd als lid:

Jos. van den Elsen, Haarlem (deze firma is per abusief in de ledenlijst geraakt).

Nieuwe leden van den Bond van Chr. Drukkerspatroons in Nederland:

Roosjen & Van der Veen, Aalsmeer; A. B. van den Nadort, Gorinchem; A. Posthuma, Hoorn; C. C. Callenbach, Nijkerk; Drukkerij „Universon“, Oosterbeek; G. J. Willemsse, Utrecht; A. van Driel, Werkendam.

Candidaat-lid R. K. V. v. N. D.:

T. W. A. J. Ceulen, Middelburg.

Firma-wijziging:

De Firma Zimmer & Co. te Utrecht, welke vorig jaar overging aan de heeren Pietersen en Klijn, is thans in handen der firma Albin & Co., welke het lidmaatschap continueert.

Onze Bond en de Crisis.

Volgens de opgaven, die van de afdelingen en correspondentieschappen binnen kwamen, was de toestand op 17 Mrt. j.l. in die plaatsen aldus:

in Militairen Dienst	1081 leden
Geheel werkloos	25 „
Een dag per week werkten	— „
Twee dagen per week werkten	2 „
Drie dagen per week werkten	1 „
Vier dagen per week werkten	1 „
Vijf dagen per week werkten	— „

Door crisis getroffen waren dus . . . . . 1110 leden

Voor zooverre hiervan opgave is verstrekt, volgen hieronder de cijfers betreffende de uitkeering bij werkloosheid.

Uitgekeerd werd aan 21 leden:	
Uit het Bondswerkloozenfonds	f 72.99
„ „ Gemeente- en Rijksfondsen	— 47.25
„ „ de Afdelingskassen	— 13.—

Totaal f 133.24

Om een goed en betrouwbaar overzicht te verkrijgen, is het gewenscht, dat alle afdelingen er zorg voor dragen, dat uiterlijk 's Zondagsmiddags de volledig ingevulde opgaven, ook die betreffende de werkloosheidsuitkeeringen, aan het Hoofdbestuur worden opgezonden.

Bondsberichten.

Verantwoording van ontvangen gelden.

Voor het Propagandafonds, enz.

Afd. Zeist, Contr. 4e kw. 1916	f 33.23
P. K. te E. „ 4e „ 1916 enz.	— 4.—
H. St. te A., contr. 4e kw. 1916	f 4.83
D. B. te A., achterst. contr. 1916	— 2.34

Voor het Grafisch Weekblad:

Afd. Zwolle, losse verkoop 4e kw. 1916	f 2.04
Amsterdam, 27 Maart 1917. J. VAN STRATEN, 1e Helmersstraat 54. Penningm.-Adm.	

AMERSFOORT. — Het dag. bestuur der afdeling is thans samengesteld als volgt:

H. J. van Wandelen, voorzitter, Stellingwerfstraat 94;
S. Groot, secretaris, Molenstraat 61, Oud-Leusden;
W. van Appelen, penningm., Gaslaan 90.

ASSEN. — Tot Secretaris der Afdeling is benoemd:

JOH. PIJLMAN, Lodewijk Nap plein 5.

BRIELLE. — Het Bestuur dezer nieuwe afdeling is samengesteld als volgt:

A. Bokma, Voorzitter.
J. Schoon, Secretaris, Voorstraat 91.
C. Moerman, Penningmeester.
G. W. Beurskens,) Commissarissen.
J. Mudde,)

ROYEMENTEN.

De afd. Bussum royeerde in hare huish. vergadering, gehouden 14 Febr. j.l.,

SJ. WINNINK,

wegens contributieschuld.

De afd. Almelo royeerde in hare vergadering van 12 Maart j.l.

D. VAN DER HAEGEN,

brocheester en

G. SCHOLVELD,

wegens overtreding van art. 37 (3) C. C.

Verscheidenheid.

Rouwbetoon over P. Hols. — De Drukkerij „De Degel“ (Wereldbibliotheek) te Amsterdam zal Vrijdag als rouwbetoon over den dood van onzen secretaris den geheelen dag gesloten zijn.

De Rijkswerkliedenbond verzoekt ons de vroegere bondsleden, die thans als losse werklieden in Rijksdienst zijn, er attent op te maken, dat zij ter bevordering van hunne belangen als los-ambtenaar, in genoemden bond kunnen treden. We meenen, dat het aantal typografen, dat onzen bond verliet gedurende den crisistijd, zeer gering is, doch willen niettemin gaarne de hoop uitspreken, dat zij, die ons vak verlieten, zich op een goede en doeltreffende wijze zullen organiseren.

Een derde vrijgestelde. — De R. K. Typografenbond wil reeds een derden gesalarieerden bestuurder aanstellen. Of men 't ook druk heeft met het wroeten in onze gelederen. Met twee man gaf het te weinig succes. Zorgen we, dat het met een derde erbij even hopeloos blijft.

Alweer een nieuwe drukkerij op komst. — Er schijnt tegenwoordig wel heil gezien te worden in 't oprichten van drukkerijen. Naast het R. K. Vakverbond, dat zich zelf tot drukkerspatroon heeft gepromoveerd, komt er nu te Utrecht ook een kunstinstelling van de bakkerscoöperatie, de N. V. Eerste Nederlandsche Onderlinge Drukkerij en Papierwarenfabriek genaamd. Dat „eerste“ is natuurlijk maar voor de vaak, want er bestaan al meerdere coöperatieve drukkerijen, al hebben enkelen ervan het nooit verder dan tot een kwijnend bestaan kunnen brengen. In deze onderneming schijnt evenwel een halve ton gouds gestopt te worden, zoodat ze 't in elk geval vrij lang uit zal kunnen houden. Naar we vernemen, gaat de B. C. en A.-drukkerij te IJsselstein in handen van de nieuwe combinatie over; de eigenaar dier inrichting, A. v. d. Koppel, staat vermeld onder het viertal commissarissen dat uit de N. V. tantièmes zal trekken.

Correspondentie.

M. H. B. te 's H. — Artikel „Onze Adsprant-leden“ moest ditmaal nog blijven liggen. Volgende week wordt beslist geplaatst.

K. J. N. te A. — Volgende week.

Verder moesten de Notulen H.B.-vergadering en het vervolgstuk van „De roep om de Vrouw“ van S. B. wegens plaatsgebrek uitblijven.

A. Th. te A. — We zijn het met uwe critiek, die trowens niet aan ons gericht moet zijn, niet eens. We oordeelen de advertentie als advertentie zeer goed en beter dan de eerste prijs.

ADVERTENTIE

Drukkerij Zuikerberg te Winschoten vraagt voor haar in Mei a.s. te openen Uitgeverskantoor te Amsterdam, een

soliede Bediende,

bekend met eenvoudig boekhouden en nauwkeurige prijsberekening volgens de Bonds-tarieven.

Aanbiedingen met uitvoerige inlichtingen en conditiën schriftelijk.

Er biedt zich aan een

Drukker 1e loonklasse

(georganiseerd) leeft te Amsterdam of Bussum.

Brieven lett. M. G., bureau „Grafisch Weekblad“, 1e Helmersstraat 54, Amsterdam.

ZETTER 2e of 1e loonklasse

gevraagd bij de firma KEIZER & VAN STRATEN, Edam.

Drukkerij-Chef.

De N. V. v/h IPENBUUR EN VAN SELDAM te Amsterdam, zoekt zoo spoedig mogelijk een energieke en goed onderlegden

CHEF.

Sollicitaties met opgave van vroegere betrekkingen, verlangd salaris en volledige referenties worden uitsluitend schriftelijk ingewacht ten kantore der Vennootschap, Nieuwe Looijersstraat 47, Amsterdam.

VOOR 15 CENT

L. VAN BERKEL en J. DE VRIES, Marnixkade 53 en 18 — Amsterdam.

Gevraagd om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden:

een DRUKKER, 1e loonklasse, bekend met inleg-apparaat Dux; loon 2 à 3 ct. boven het minimum, en

een DRUKKERIJ-BINDER.

Adres: Drukkerij D. REIDEL, Dordrecht.

Drukkerij „DE AVONDPOST“ Den Haag, vraagt voor dadelijk een

SMOUTZETTER 1e loonklasse,

alleen eerste krachten komen in aanmerking, en

TWEE DRUKKERS

2e en 3e loonklasse.

WORDT GEVRAAGD:

Een Zetter 2e loonklasse

(georganiseerd), op een plaats, ingediend in de VIe gemeenteklasse.

Brieven onder lett. H H, bureau „Grafisch Weekblad“, 1e Helmersstraat 54, Amsterdam.

ZETTER 2e loonklasse

GEVRAAGD, liefst bekend met degelpers, Loon f 13.50. Brieven met opgave van leeftijd enz. aan C. DE BOER Jr., te Helder.

per week schriftelijke lessen in FRANSCH, DUIJSCH of ENGELSCH.

Vraag gratis proefles en prospectus onder vermelding van dit blad bij

TERSTOND GEVRAAGD:

EEN DRUKKER voorman,

1e loonklasse. Brieven met volledige inlichtingen aan: SCHIEDAMSCHE HANDELSDRUKKERIJ, Brandersteeg 3, Schiedam.

Letterzetter 2e loonklasse,

gevraagd, door J. A. BOOM & ZOON te Meppel. Goede getuigschriften vereischt.

Gevraagd:

Zetter-Drukker 1e loonklasse, Drukkerij W. Somer, Brummen.

Boekbinder 1e loonklasse, bekend met drukkerij-werkzaamheden, Electriche Drukkerij, L. E. Bosch & Zoon, Utrecht.

Zetter 2e loonklasse, Drukkerij Jac. Krol, Beemster. Drukker 1e loonklasse, Drukkerij J. M. v. Amstel.

Zetter 2e loonklasse, Winterswijk. Zetter 2e loonklasse, Drukkerij de Erven Loosjes, Haarlem.

Degelpersdrukker (Victoria) 1e loonklasse, Electriche Drukkerij L. E. Bosch & Zoon, Utrecht. Zetter-Drukker 1e of 2e loonklasse, Drukkerij „De Hoop“, Zutphen.

Smoutzetter 1e loonklasse, Drukkerij „De Avond-Drukkers 1e en 2e loonkl.“, post, Den Haag.

Letterzetter 2e loonklasse, Drukkerij Busé, Hardinxveld.